

En ja, die zal het behouden. Die zal het behouden. Want nooit heeft iemand geweten, waarachtig geweten, dat hij in den dood lag, of hij heeft geroepen om het leven. Nooit heeft iemand in de diepte zijn dood voor God bekend, of hij is levend weer opgekomen.

Doorgrond mij dan, o God! — opdat ik „wete“.
E. v. A.

KERKELIJK LEVEN.

Een pijnlijk pers-incident.

Onder dit opschrift schrijft Prof. Dr. H. H. Kuiper in „De Heraut“ een artikel over een zaak, waar wij ten nauwste bij betrokken zijn.

Wij hopen hierop in ditzelfde nummer te attendeeren.

Wij voeren daarin met den hooggeachtten schrijver geen eigenlijke polemiek.

Daarom volgen we ook de methode van de polemiek niet.

Wij lichten uit zijn artikel hier en daar een passage uit.

Om echter alle misverstand te voorkomen en objectief de meening van prof. Kuiper te doen kennen, nemen we vooral zijn artikel in zijn geheel op.

Dan is ieder in staat om ook het verband van de door ons gegeven fragmenten na te gaan.

Toen we onlangs waarschuwen tegen een polemiek, die door onbroederlijken toen meer afstootte dan won, hadden we het oog niet alleen op polemiek met degenen, die buiten onze kerken staan, maar ook op polemiek in onze kerken zelf. Niet dat we het afkeurden, dat over vraagstukken, die in onze kerken opkomen, in onze kerkelijke pers van gedachten gewisseld wordt en argument tegenover argument wordt gesteld. Een kerkhofstille begeeren we niet; en nog veel minder, dat men zwijgen zal, wanneer men meent, dat denkbeelden verkondigd worden, die voor ons kerkelijk leven niet ongevaarlijk zijn. Maar ook dan dient men, vooral wanneer zulk een strijd in den boezem van onze eigen kerken gevoerd wordt, toch te zorgen, dat de broederlijke toon bewaard blijft en al wat voor den persoon dien men bestrijdt, kraakend zou kunnen wezen, vermeden wordt. Hoeveel nadeel zulk een persoonlijke polemiek aan de zaak des Heeren kan doen, is wel gebleken in onze historie, toen de twee uitnemendste theologen, die we bezaten, Voetius en Maresius, jarenlang een verbitterden strijd tegen elkander hebben gevoerd en elkander hebben aangevallen op zoo kronkelende wijze, dat men zich thans nauwelijks een voorstelling daarvan maken kan. Terveld de vijand voor de deur onzer kerk stond en allerlei gevaarlijke richtingen, het rationalisme van Cartesius en het subjectivisme van Cocceius, onze Theologie bedreigden, bevochten de uitnemendste verdedigers onzer belijdenis elkander met de scherpste en vinnigste wapenen. Heel onze kerkelijke wereld went daardoor in beroering gebracht en onze Kerken hebben het dan ook niet aan pogingen laten ontkomen om aan dien rampspoedigen broedertwist een einde te maken. De smaad, waarmee de wereld spreekt van het „odium theologicum“, den haat der theologen, is niet geheel onverdiend.

Te meer betreuren we het daarom, dat nu ook in onze Kerken zulk een strijd is ontstaan, die er zelfs toe geleid heeft, dat een onzer predikanten zich per missive tot al onze kerkeraden gewend heeft, om te klagen over de wijze, waarop hij in een onzer bladen was aangevallen. Een censuratie over onze zusterorganen wenschen we ons niet aan te matigen; daarom hebben we, hoezeer van meer dan eene zijde hints aangebonden, in dit twist-geding ons dusver niet willen mengen. Maar nu de zaak voor het forum van onze Kerken is gebracht, zou geheel zwijgen toch niet geoorloofd zijn. In het geding over den vroegdoop, waardoor deze strijd ontstaan is, mengen we ons niet. Dr. van der Vaart Smit had in ons „Theologisch Tijdschrift“ een reeks artikelen over den vroegdoop gepubli-

ceerd, die ook naar onze overtuiging historisch niet juist waren en van een Doopsbeschouwing uitgingen, die we zeker niet deelen. Dat de redacteur van „De Reformatie“ hierop critiek leverde was zijn recht, en we zijn hem daarvoor zelfs dankbaar. Maar deze critiek liep ten slotte uit in een persoonlijk aanval op hetgeen Dr. van der Vaart Smit als de niet met name genoemde medewerker onder het opschrift: „van gereformeerde zijde schrijft men ons“ in de „Nieuwe Rotterdammer Courant“ schreef. Het valt niet te ontkennen, dat de wijze, waarop die aanval geschiedde, van zekere persoonlijke verbittering blijk gaf en wat nog meer te betreuren valt, dat aan de lezers de indruk werd gegeven, alsof Dr. van der Vaart Smit de anonieme medewerker was, die nu al jaren lang in dit liberale orgaan onze Gereformeerde Kerken bestookte, de beruchte sluipwesp. Al heeft de redacteur van „De Reformatie“ later meer dan eenmaal verklaard, dat dit zijn bedoeling niet was geweest, we begrijpen toch, dat Dr. van der Vaart Smit zich hierdoor gekrenkt heeft gevoeld en den verkeerden indruk die hierdoor gewekt was, van zich heeft willen afweten. Zelfs had hij er recht op, dat het blad, dat hem persoonlijk had aangevallen, zijn protest had opgenomen, evenals zijne verklaring, dat hij de beruchte „correspondent“ uit vroeger jaren niet was.

Of de weg, dien Dr. van der Vaart Smit koos, om nu dit hem, gelijk hij schreef, door de redactie geweigerd werd, een missive te richten tot al onze kerkeraden in Nederland, niet alleen om dien verkeerden indruk weg te nemen, maar ook om zijn beklag te doen over de onbroederlijke wijze, waarop de redacteur van „De Reformatie“ hem had aangevallen, betwijfelen we, vooral waar aan het slot van deze missive de kerkeraden werden opgeroepen, als een soort eeraad over dit geschil uitspraak te doen. Iets wat er reeds toe geleid heeft, dat sommige dezer Kerkeraden moties over dit verschil gingen aannemen en deze motie publiceerden. Al achten ook wij het zeer wenschelijk, dat, wanneer zulk een verschil bestaat, over en weer een eeraad benoemd wordt, die na beide partijen gehoord te hebben, uitspraak doet, de idee, dat alle kerkeraden in Nederland als eeraaden zouden optreden en zich zouden uitspreken in zulk een geding, is een onmogelijke eisch. Een eeraad zou toch nooit uitspraak mogen doen op de aanklacht van de ééne partij, maar beide partijen moeten hooren. En hoe zou dit door onze meer dan 700 kerkeraden kunnen geschieden? We beweren daarom niet, dat de Kerken zich nooit over zulk een persgeding mogen uitspreken; wat Prof. Grosheide onlangs in het „Noord-Hollandsch Kerkblad“ schreef over de roeping der Kerk tegenover de pers, zijn we geheel met hem eens. Wanneer iemand meent, in de pers onbroederlijk te zijn behandeld, dan heeft hij het recht, zich daarover bij de Kerk te beklagen, maar dan moet dit geschieden bij den Kerkeraad, waaronder de redacteur van het blad, waartegen hij bezwaar heeft, behoort. En dan niet om zulk een kerkeraad tot een eeraad te maken, wat een kerkeraad nooit kan zijn, maar opdat de ambtsdragers, door Christus gesteld over de gemeente, oordeelen over deze klacht, en wanneer ze deze klacht juist achten, den broeder persredacteur, die zich misgaan heeft, tot erkenning van zijn ongelijk en tot verzoening te bewegen. Dat een kerkeraad nooit een eeraad kan zijn, is duidelijk. Een eeraad heeft geen zeggenschap uit eigen hoofde, maar alleen omdat beide partijen goedvinden aan dien eeraad de beslissing van het geschil op te dragen. Een kerkeraad, die over zulk een klacht te oordeelen heeft, doet dit niet omdat beide partijen dit goedvinden, maar krachtens de autoriteit door Christus hem verleend.

Zoo dreigt niet alleen dit persincident, door de wending, die Dr. van der Vaart Smit er aan gaf, ons kerkelijk recht te vertroebelen, maar het toont ook, hoe hier een persoonlijke verbittering aan het woord is, die onder Christenbroeders niet behoort voor te komen en daardoor smaad over Christus naam brengt. De droeve gevolgen, die dit persincident hebben gehad, mogen wel tot een waarschuwing strekken aan degenen, die geroepen zijn om in de pers leiding te geven, om voor zulke persoonlijke aanvallen zich te wachten.

Op het vraagstuk, of het wenschelijk is, dat Gereformeerde predikanten als correspondent of medewerker van een liberaal blad optreden — een vraag, die ook bij dit geding ter sprake is gekomen — zullen we thans niet ingaan. We willen die vraag liever in

een afzonderlijk artikel bespreken. Onze bedoeling was thans alleen om nogmaals naar aanleiding van dit persincident onze persredactoren de bede aan het hart te leggen, dat zij alles mijden wat tot zulke persincidenten kan leiden, die niet alleen aan de wereld, maar ook aan ons Gereformeerde volk ergernis geven.

Bede om een vijfvoudig corrigendum.

„Bede om een dubbel corrigendum.“

Zoo betitelde wijlen Dr. A. Kuiper een geslacht, waarin hij tegen voorstellingen van Dr. Bronsveld op kwam.

Geen ongeoorloofde zelfverdediging, maar bijzondere hoogachting voor den persoon van Dr. Bronsveld gaf hem die woorden in de pen.

En nu ik aanstellen maak om te doen, wat ik nu nimmer heb gedaan en wat ik om veel liefs ook nooit had willen doen, n.l. polemiseren met den Hoofddredacteur van „De Heraut“ voel ik mij, opdat men zich in mijn gevoelen niet vergisse, veilig door het illustratie voorbeeld van Dr. A. Kuiper Sr te volgen en het uitspreken van mijn bezwaren als een „bede“ aan te dienen.

Dr. A. Kuiper kon nooit voor Dr. Bronsveld dat hooge respect hebben, dat ik Prof. Dr. H. H. Kuiper toedraag.

Eens was hij mijn leermeester, aan wiens invloed ik voor mijn vorming zooveel heb te danken. Thans ben ik zijn ambigenoot, maar het is ver van mij, dat ik mij als collega ooit met hem op één lijn zou willen stellen. Trouwens is hij niet facile primus inter pares. Toen ik in het vorige nummer schreef, dat onze betroude Geesink zich gegriefd gevoelde, als men er van sprak, dat de Vrije Universiteit slechts mannen van de middelmaat had overgehouden en dat hem dit leed deed ook om zichzelf, maar nog het meest om anderen, dacht ik daarbij speciaal aan Dr. H. H. Kuiper. Omdat mijn gemoedsstemming op het oogenblik schier het tegenovergestelde van een publieumstemming is, heeft het misschien te meer waarde, dat ik dit thans uitspreek. En ik ben ervan overtuigd, dat ik hiermee vertolk, wat allen denken, die hem van nabij kennen. Het verheugt mij zelfs hem dit, nu hij weer zoover hersteld is, dat hij ook zijn academischen arbeid kan hervatten en nu hij niet jubileert — immers moet van jubileumtaal in den regel een grooter of kleiner procent worden afgetrokken — dit te kunnen zeurzen.

Ik schrijf dit allerminst om hem te vleien.

Een vleier ben ik nooit geweest. Zal het ook nooit worden. Heb er geen aanleg voor. Betreur het zelf niet, dat ik dien aanleg mis.

Daarom zal allicht mijn getuigenis door hem als oprecht worden aanvaard.

Daarom zal hij het verstaan, dat ik het woord „bede“ boven eenig ander prefereer.

Hij geloof mij; ik ben er niet ongevoelig voor, dat hij in de perspolemie, welke ik tegen Dr. v. d. Vaart Smit meende te moeten voeren, mij zakelijk in het gelijk en mijn geachten opponent in het ongelijk stelde.

Zulk een uitspraak van hem, die in de dogmatiek zeker niet minder goed thuis is dan in de kerkhistorie en het kerkrecht, heeft hooge waarde.

Maar wanneer hij daartegenover de beschuldigingen van Dr. v. d. V. S. tegen den vorm van mijn polemiek feitelijk hem geheel in het gelijk en mij vrijwel geheel in het ongelijk stelt, is dit naar mijn innigst gevoelen even onverdiend als schrijnend. Ofschoon — ik haast mij er dit bij te voegen — ik er van verzekert ben, dat het niet zijn bedoeling was om te schrijnen.

Vandaar, dat ik mijn bede om een corrigendum tot hem richt.

Zelfs om een vijfvoudig corrigendum.

Want ik kan het niet anders zien of hij argumenteert uit een vijfvoudige vergissing.

stellen, zoo van ganacher harte zich verdiepen in de persoonlijkheid van den Heiland, dat hij een vriend bij zich heeft in de cel. . . . Nu wil hij in zijne verlatenheid een poging doen, om den Heiland bij zich te noodigen in de cel van den misdadiger. Hulpmiddelen heeft hij niet bij de hand, hij moet uit eigen binnenste hem doen opstaan. Met de herinneringen van zijne kinderjaren, met hetgeen nog is blijven hangen van de catechisatie, met de brokstukken van hetgeen hij heeft gelezen, bovenal met hetgeen zijne moeder uit den bijbel vertelde, wil hij het er op wagen, den Heer Jezus zoo lang te roepen, totdat hij komt.

Nu begon de ter dood veroordeelde Farleighter te schrijven, zooveel in zijn vermogen was. . . . Hij vroeg niet, of het de Heiland uit de boeken was. Zijn Heiland was het, zooals deze leefde in hem, zooals hij hem, juist hem kon verlossen. Zoo ging het dezen armen zondaar in het klein, gelijk het met de volkeren in het groot gaat: al is het niet altijd de geschiedkundige Jezus die als Heiland wordt erkend, zoo wordt toch de Heiland, in wien men geloof, eene geschiedkundige persoonlijkheid, daar hij door middel van het gemoedsleven der menschen de wereldgeschiedenis leidt. Hij, van wien in het boek staat geschreven, is het niet voor iedereen; maar hij, zooals hij leeft in het binnenste. Dit is ook het geheim van de eeuwige kracht van den Heiland, dat hij voor elke mensch datgene is, waaraan zulk een mensch juist behoefte heeft.”

Als hij na weken klaar is, legt de celbewoner de beschreven vellen in een omslag en schrijft erop: I.N.R.I. (Jezus de Nazarener, de Koning der Joden).

Daardoor is incident geschied. En hoe ga meele zijde v hoezeer ik o leiding om of nu een zoo t zulk een von ik hoop n blind van 4 Ja tegen Dr v.

Ik heb mij Wanneer h onverantwoor dit, wanneer hem verantw

Ware het zulk een een kimen, maar verder doorg leiden, zie ik Mijn genon ik daardoor

Wat ik nu V. S., maar Heraut“ ger

Wellicht h nog een goet De beschul kerken een behoorden te mutuelle“.

Welnu, dit toekent niets daarvan.

De Hoofdr niet de bes of mij gesp

En ik; h; hij geen lett oog hoop te paste vrijmo

Stellig we Waar ik i „bede“ aan voegt, hem spreken.

Hooggelee (ij vergel Dr v. d. V.

eenw gevoe schrijft: „He

miek aan d blaken in t theologen, d

lang een ve vuerd en elk wijen, dat i

daarvan im onzer kerk

rationalisme Cocceius, m

uutemendste de scherpste

wereld war Kerken heb

ontbreken o einde te ma

van het „o u niet gel

daarom, dat (spatiëring

geloid heeft stve tot a

Alhoewel

Alhoewel

Alhoewel

Alhoewel

Alhoewel

Alhoewel

Alhoewel

POPULAIR-WETENSCHAPPELIJKE SCHETSEN

Iets over het beeld van Jezus in de moderne literatuur

door

W. M. L. E. COINTRE.

XVII

Rossegger heeft in zijn roman, verschenen in 1905, in het Nederlandsch vertaald onder den titel „I.N.R.I. De blijde boodschap van een armen zondaar“, een, juist door den vorm, waarin hij zijn werk kleedde, aandoenlijk Jezus-beeld geteekend. Hoofdpersoon is een ter dood veroordeelde misdadiger, die in de gevangenis, in zijn dood-angst en zielsnood, roept om een priester, niet zoozeer, omdat hij behoefte heeft aan een biechtvader, als wel aan een mensch, tot wien hij zich uitspreken kan. Dat praten helpt niet veel, hoezeer hij ook behoefte heeft aan troost. Zijn slotvraag aan den priester is er ééne om. . . een Nieuw Testament. Dat vooral, omdat hij zich nu herinnert, dat destijds zijn moeder niets liever deed dan daartoe hem voorlezen. Met een Nieuw Testament zou hij zich weer dicht bij haar, als thuis, gevoelen. Maar, natuurlijk, aan dat verzoek wordt niet voldaan, wat stichtelijke lectuur kan hij krijgen. Die hij dan ook krijgt, maar daardoor gaat hij juist teneer hongeren naar het ware, geestelijke brood en trekt hij zich in zijn herinnering terug, waarbij m. n. zijn moeder als in levenden lijve hem bijstaan komt; in 't bijzonder haar vertellingen van het

leven van den Heiland treden hem dan o zoo helder voor den geest. En door dat alles flitst het, als een lichtstraal, door zijn duisternis: „geheel en al heeft God mij nog niet verlaten“. In den droom keert hij dan nog eens terug naar huis en vindt zijn moeder, die hem, als van ouds, begint te vertellen van Jezus. Bij 't ontwaken klinkt de zachte stem van zijn moeder hem nog in de ooren: „mijn kind, houd je aan Jezus“.

Daarna verschijnt hem des nachts zijn moeder, die iemand bij zich heeft en tot hem zegt: „Koenraad, hier breng ik je een goeden kennis“.

„Toen hij hare hand wilde grijpen, was zij er niet meer. Wel stond, midden in de half verlichte cel, de Heer Jezus. Zijn wit gewaad hing tot op den grond, zijne lange haren lagen over zijne schouders, zijn stralend gelaat was naar Koenraad gekerd“.

Toen de veroordeelde 's ochtenda wakker werd, was zijn gemoed van blijdschap vol. In dien nacht had hij zich gelukkig gevoeld. Vlug sprong hij van zijne legerstede: Hemelsehe gestalte, u laat ik niet meer los.

Hem was eensklaps duidelijk geworden iets, waarvan hij zich tot nog toe nauwelijks bewust was geweest. Hij wil de toevlucht nemen tot den Heiland. Hij wil geheel opgaan in Jezus, in wien alles verenigd was wat vroeger zijne zaligheid had uitgemaakt en het weder worden moest: zijne moeder, zijn onschuldige jeugd, zijn blij geloof, zijn rust, zijn hoop, zijn eeuwige leven. Nu weet hij het; hij zal een boek over Jezus schrijven.

Niet alsof hij een werk van letterkundige waarde zou kunnen leveren; dat kan hij niet, hij denkt er zelfs niet aan. Maar hij wil den Heer zich zoo levendig voor ogen